

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Algemeen

Volgens de BBV dient in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een vaste set financiële kengetallen opgenomen te worden. De bedoeling is dat deze kengetallen meer inzichtelijk maken over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om extra structurele of incidentele lasten op te kunnen vangen. Ze kunnen door de gemeenteraad en externe toezichthouders, vanuit hun kaderstellende en controlerende rol, in hun beoordeling van de financiële positie van de gemeente betrokken worden. De tabel met de financiële kengetallen en de toelichting daarop is in onderdeel 2.2. opgenomen.

Uiteraard blijven een sluitend budgettair perspectief en het vrij besteedbare saldo binnen de reserves de

belangrijkste graadmeters voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente.

Naast de kengetallen wordt in deze paragraaf in onderdeel 2.3 het risicoprofiel opgenomen. In dit onderdeel wordt ook de weerstandscapaciteit beschreven en de ratio weerstandsvermogen bepaald.

2.2. Kengetallen

Kengetallen	2016	2017	2018	2019	2020	2021
a. Netto schuldquote	30%	51%	69%	71%	74%	75%
b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	26%	46%	65%	68%	71%	72%
c. Solvabiliteitsratio	67%	61%	55%	54%	52%	50%
d. Grondexploitatie	14%	13%	14%	14%	15%	15%
e. Structurele exploitatieruimte	6%	6%	5%	2%	3%	3%
f. Belastingcapaciteit	111%	109%	102%	102%	106%	106%

In de bovenstaande tabel zijn de kengetallen samengevat weergegeven. De kengetallen hebben we beoordeeld aan de hand van de in de VNG uitgave “Houdbare Gemeentefinanciën” opgenomen normeringen. In deze uitgave wordt een beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente aanbevolen.

Dat hebben wij hieronder summier gedaan. Voor een uitgebreidere beoordeling wachten wij de ontwikkelingen af. Hierbij valt te denken aan vergelijking met andere gemeenten, normeringen door provincie Overijssel en ervaringscijfers over meerdere jaren.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Netto schuldquote / netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

"Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De grootste knik in deze trend zit tussen de boekjaren 2017 en 2018. Dit wordt veroorzaakt door de nieuw aan te trekken geldlening ter financiering van een aantal nieuwe investeringen.

Netto schuldquote						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vaste schulden +	28.763.691	40.089.902	49.699.244	50.259.533	51.773.960	52.001.577
Netto vlottende schulden +	5.559.642	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Overlopende passiva +	5.656.419	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Totaal FVA (art 36. onderdelen d, e en f) -	1.536.155	1.169.173	876.880	584.586	292.293	-
Uitzettingen rentetyp.looptijd < 1 jaar -	12.484.627	5.928.346	5.692.763	5.192.763	5.192.763	5.192.763
Liquide middelen -	219.383	-	-	-	-	-
Overlopende activa -	1.253.963	1.253.963	1.253.963	1.253.963	1.253.963	1.253.963
Saldo =	24.485.623	40.738.420	50.875.639	52.228.220	54.034.941	54.554.851
Totaal Baten /	80.613.573	80.605.143	73.215.152	73.113.112	72.929.295	72.845.025
Netto schuldquote	30%	51%	69%	71%	74%	75%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen							
Hoe lager, hoe beter		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vaste schulden +		28.763.691	40.089.902	49.699.244	50.259.533	51.773.960	52.001.577
Netto vlottende schulden +		5.559.642	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
Overlopende passiva +		5.656.419	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
Totaal FVA (art 36. onderdelen b, c, d, e en f) -		5.215.184	4.754.842	4.367.221	2.997.924	2.610.069	2.221.728
Uitzettingen rentetyp.looptijd < 1 jaar -		12.484.627	5.928.346	5.692.763	5.192.763	5.192.763	5.192.763
Liquide middelen -		219.383	-	-	-	-	-
Overlopende activa -		1.253.963	1.253.963	1.253.963	1.253.963	1.253.963	1.253.963
Saldo =		20.806.595	37.152.751	47.385.297	49.814.882	51.717.165	52.333.123
Totaal Baten /		80.613.573	80.605.143	73.215.152	73.113.112	72.929.295	72.845.025
Netto schuldquote		26%	46%	65%	68%	71%	72%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Samenhangend met de nieuwe langlopende geldleningen neemt de verhouding eigen vermogen/totaal vermogen af, aangezien het vreemd vermogen toeneemt door de nieuwe geldlening.

Solvabiliteitsratio							
Hoe hoger, hoe beter		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Eigen vermogen +		91.782.378	83.726.480	77.752.318	73.826.753	70.310.807	66.794.044
Totaal vermogen /		137.179.906	137.684.751	141.159.840	137.564.325	135.609.060	132.356.372
		67%	61%	55%	54%	52%	50%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten of provincies leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstig) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Grondexploitatie						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
NIEG (Niet In Exploitatie Genomen gronden) +	1.352.104	1.808.465	1.808.465	1.808.465	1.808.465	1.808.465
In Exploitatie Genomen gronden +	9.725.792	8.784.890	8.784.890	8.784.890	8.784.890	8.784.890
Totaal baten /	80.613.573	80.605.143	73.215.152	73.113.112	72.929.295	72.845.025
	14%	13%	14%	14%	15%	15%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Daarbij wordt het saldo van de structurele baten en lasten (inclusief structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves) gedeeld door de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Dit kengetal toont over de komende jaren een lichte daling. Ten opzichte van de begroting 2017 zal dit naar verwachting in 2018 weinig afwijken.

Structurele exploitatieruimte						
Hoe hoger, hoe beter 	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal structurele lasten -	78.317.291	80.792.533	77.286.593	75.895.990	75.326.926	75.122.237
Totaal structurele baten +	81.464.670	81.388.477	77.818.914	75.531.558	75.341.986	75.245.501
Structurele toevoeging aan reserves -	1.979.348	1.509.384	1.494.811	482.195	483.559	465.527
Structurele onttrekkingen aan reserves +	3.461.699	5.440.208	4.735.762	2.468.446	2.462.691	2.450.476
Saldo =	4.629.730	4.526.768	3.773.272	1.621.819	1.994.192	2.108.213
Totaal baten /	80.613.573	80.605.143	73.215.152	73.113.112	72.929.295	72.845.025
	6%	6%	5%	2%	3%	3%

Belastingcapaciteit

De OZB en de opcenten zijn voor gemeenten respectievelijk provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De trendbreuk in 2018 en 2019 wordt veroorzaakt door de restitutie van € 25 gedurende twee jaar, ieder jaar, op rioolheffing voor gezinnen. Na deze teruggave is duidelijk dat vanaf 2020 de belastingcapaciteit weer iets toeneemt

Belastingcapaciteit						
Hoe lager, hoe beter 	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde +	224	226	230	230	230	230
Rioolheffing voor gezin +	308	311	286	286	311	311
Afvalstoffenheffing voor gezin +	252	248	223	223	223	223
Eventuele heffingskorting voor gezin -	-	-	-	-	-	-
Totaal woonlasten voor gezin =	784	785	739	739	764	764
Landelijk gem. woonlasten meerpers. t-1 /	704	723	723	723	723	723
	111%	109%	102%	102%	106%	106%

2.3 Risicoprofiel

In het risicoprofiel, weergegeven in de tabellen op volgende pagina's, worden de onderscheiden risico's onderverdeeld in de risicocategorieën strategische risico's, marktrisico's, schaderisico's en operationele risico's. Binnen het totaal van deze risico's zijn 13 risico-soorten onderscheiden. Deze bestaan elk uit 1 of meerdere dossiers. Per dossier is het risico geanalyseerd en beoordeeld. In het overzicht bestaat de beoordeling uit het inschatten van de omvang van het risico. Dit wordt gedaan door de kans (25%, 50%, 75%) te vermenigvuldigen met het gevolg (mogelijk financieel effect). In enkele gevallen is de omvang bepaald door gedifferentieerde percentages te gebruiken, voor bepaalde aspecten die betrekking hebben op een risico. In de tabel is dit in de kolom kans aangegeven met G%.

Indien er al bestaande maatregelen zijn, zoals een voorziening die is getroffen of een verzekering die geldt, dan wordt hier rekening mee gehouden.

Ontwikkelingen

Het laatste, vastgestelde risicoprofiel is opgenomen in het jaarverslag 2016. Ten opzichte van dat profiel hebben zich enkele ontwikkelingen voor gedaan. De belangrijkste ontwikkeling is dat de risico's bij de

uitvoering van bestuurlijke projecten (risico nummer 2.2) hoger worden ingeschat.

Voor Gijmink B geldt dat momenteel wordt geïnventariseerd op welke wijze schade aan wegen wordt hersteld en hoe de sanering van bermen ter plaatse van monumentale bomen het beste kan worden uitgevoerd. Het risico bestaat dat daaruit extra kosten voor de gemeente voortvloeien. Voor het Kindcentrum Markelo geldt dat de locatiekeuze gevolgen kan hebben voor het benodigde budget.

Zie verder de tabel op de volgende pagina's.

Omvang risico's

De omvang van de gekwantificeerde risico's (exclusief grondexploitatie) wordt als volgt ingeschat:

Strategische risico's:	c.a.	€ 2.496.150
Marktrisico's:	c.a.	€ 1.101.250
Schade risico's:	c.a.	€ 10.000
<u>Operationele risico's:</u>	<u>c.a.</u>	<u>€ 500.000</u>
Totaal risico's:	c.a.	€ 4.107.400

De omvang van de gekwantificeerde risico's betreffende de gemeentelijke grondexploitaties bedraagt circa €1.322.599.

Omvang weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit richten we ons op de stand van eind 2021, omdat op die manier rekening wordt gehouden met de onttrekkingen c.q. toevoegingen die in de meerjarenbegroting worden voorzien. Hierdoor ontstaat een zo reëel mogelijk beeld.

Het totaal van de weerstandscapaciteit is ultimo 2021 circa € 6,2 miljoen (Algemene reserve € 4,88 miljoen, Reserve majeure projecten € 1,32 miljoen, Reserve bovenwijkse voorzieningen € 0 miljoen). Voor de reserve grondexploitaties wordt uitgegaan van de stand per 31 december 2017, zijnde circa € 1.864.431.

Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen algemeen komt op grond van het voorgaande uit op 1,5 (€ 6,2 miljoen : € 4,11 miljoen).

De ratio weerstandsvermogen grondexploitaties komt uit op 1,4 (€ 1,86 miljoen : € 1,32 miljoen).

Risicoprofiel

In de tabel op de volgende pagina is het risicoprofiel van de gemeente Hof van Twente weergegeven. De cursieve risico's vervallen. De bedragen tussen haakjes (in het blauw) betreffen de bedragen uit het jaarverslag 2016.

Strategische Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans (P)	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Toelichting
1	RIJKSBEZUINIGINGEN/ NIEUWE WETGEVING	De uitkering uit gemeentefonds wordt beïnvloed door meerdere ontwikkelingen, o.a. door:	50%	€ 600.000 (Jaarverslag 2016: € 600.000)	
		1.1 Kortingen op uitkering gemeentefonds			
		1.2 Herijking verdeelmaatstaven gemeentefonds			
		1.3 Kortingen op specifieke uitkeringen			
		1.4 Vennootschapsbelasting:	50%	€ 0 (Jaarverslag 2016: € 0)	Evt. kostenpost ten laste van Reserve grondexploitaties.
2	BESTUURLIJKE DOELEN	2.1 Taakstellingen worden niet gerealiseerd. ⁶	25%	€ 98.750 (Jaarverslag 2016: € 98.750)	Analyse tijdens begroting.
		2.2 Realisatie bestuurlijke projecten ⁷	G%	€ 1.208.250 (Jaarverslag 2016: € 302.000)	
		2.3 Risico's reorganisatie:	75%	€ 0 (Jaarverslag 2016: € 93.500)	Het risico is komen te vervallen
3	VERBONDEN PARTIJEN	3.1 Regio Twente (2% van € 1.500.000)	50%	€ 15.000 (Jaarverslag 2016: € 15.000)	Reactief volgen verbonden partijen
		3.2 Veiligheidsregio Twente (2% van € 2.400.000)	50%	€ 24.000 (Jaarverslag 2016: € 23.000)	
		3.5 Zenkeldamshoek	25%	€ 392.650 (Jaarverslag 2016: € 417.650)	Ontwikkelingen volgen.
		3.6 Overige aandeelhouderschappen.	25%	€ 157.500 (Jaarverslag 2016: € 157.500)	Ontwikkelingen volgen.
4	KRIMP	4.1 Op de lange termijn zal het voorzieningen/ accommodatie niveau onder druk komen te staan.	p.m.	p.m.	Continu beleid evalueren en bijstellen.
Subtotaal Strategische risico's				€ 2.496.150	

⁶ De omvang wordt bepaald o.b.v. de openstaande taakstellingen van de afgelopen jaren en worden gemonitord d.m.v. een bezuinigingsmonitor.

⁷ Op basis van de projectrapportages van de bestuurlijke projecten wordt een inschatting gemaakt van de netto omvang van de risico's.

Markt Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Toelichting
5	GROND-EXPLOITATIES	5.1 MvA (voorheen NIEGG)	G%	€ 915.032 (Jaarverslag 2016: €929.834)	Zie paragraaf grondbeleid en perspectiefnota
		5.2 Gronden in exploitatie	G%	€ 407.567 (Jaarverslag 2016: € 411.854)	
Totaal risico's grondexploitaties				€ 1.322.599	
6	RENTE/ TREASURY	6.1 Beleggingen/ uitzetting/aantrekken gelden.	50%	€ 55.000 (Jaarverslag 2016: € 65.000)	Treasurybeleid
		6.2 Verstrekte leningen aan verenigingen en stichtingen.	25%	€ 50.000 (Jaarverslag 2016: € 50.000)	Periodiek evalueren
		6.3 Gegarandeerde leningen.	25%	€ 147.500 (Jaarverslag 2016: € 172.500)	Periodiek evalueren
7	ECONOMISCHE RECESSIE	7.1 Dalende inkomsten bouwleges.	75%	€ 25.000 (Jaarverslag 2016: € 25.000)	De inkomsten zijn afhankelijk van de omvang van bouwactiviteiten van burgers en bedrijven
8	OPENEINDE REGELINGEN	8.1 Participatiewet (uitkeringen levensonderhoud): Risico door volumegroei.	25%	€ 145.000 (Jaarverslag 2016: € 145.000)	Risico bestaat dat de opgenomen taakstellende bezuiniging niet wordt gehaald.
		8.2 Participatiebudget, onderdeel: - reïntegratiekosten - wsw Risico door volumegroei.	50%	€ 500.000 (Jaarverslag 2016: € 500.000)	
		8.3 WMO: Risico door volumegroei.			
		8.4 Jeugdwet: Risico door volumegroei.			
		8.5 Bijzondere bijstand: Risico door volumegroei	50%	€ 50.000 (Jaarverslag 2016: € 50.000)	
		8.6 Toename gebruik minimabeleid	50%	€ 50.000 (Jaarverslag 2016: € 50.000)	
		8.7 Stijging kosten BijstandsBesluit Zelfstandigen	50%	€ 25.000 (Jaarverslag 2016: € 50.000)	
		8.8 Stijging opvang statushouders	75%	€ 37.500 (Jaarverslag 2016: € 12.500)	
		8.9 Leerlingenvervoer. Er wordt gerekend met 5% volumegroei.	25%	€ 11.250 (Jaarverslag 2016: € 11.250)	
		8.10 Toename aantal lijkbezorgingen van gemeentewege	50%	€ 5.000 (Jaarverslag 2016: € 5.000)	
Subtotaal markt risico's (exclusief grondexploitaties)				€ 1.101.250	

Schade Risico's					
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Kans %	Netto omvang risico (P x G) minus getroffen financiële maatregel	Maatregelen
9	ASBEST- VERONTREINIGING	9.1 Sanering bodemverontreiniging	Nb	Uit ervaringen van de afgelopen jaren blijken de gemeentelijke lasten van onverwachte saneringen/uitvoering asbestconvenanten binnen het beschikbare budget te blijven.	Projectbudget
10	FRAUDE		Nb	Risico en omvang wordt laag ingeschat.	Hiervoor is een verzekering ingesteld.
11	EIGENDOM	11.1 Brand-, storm-, fraude- en diefstal	Nb	Risico en omvang wordt laag ingeschat i.v.m. dekking door verzekeringen.	- Verzekeringen - Hufterproof investeren - Watermanagement - Meerderjarige onderhoudsplannen
12	CONTRACTUELE VERPLICHTINGEN/ AANSPRAKELIJK- HEIDSTELLINGEN	12. 1 Aansprakelijkheidstellingen.	G%	€ 10.000 (jaarverslag 2016: € 12.500)	- Verzekeringen - Inkoopbeleid, incl. juridische toetsing - Controle schade afwikkeling - Naleven inkoopbeleid.
Subtotaal schade risico's				€ 10.000	

Operationele Risico's			
Nr.	Risicosoorten	Dossiers	Maatregelen <i>extra maatregelen</i>
13	BEDRIJFS- VOERING	13.1 Rechtmatigheid legesheffing	<ul style="list-style-type: none"> - Interne controle/ VIC/ - Functiescheiding - Procesbeschrijvingen.
		13.2 Debiteurenbeheer	
		13.3 Verplichte betaling dwangsommen bij niet tijdig beslissen.	
		13.4 Oninbare vorderingen	
		13.5 Vergoedingen bijzondere begraafplaatsen	
		13.6 Stroomuitval, storing	Er zijn inmiddels middelen gereserveerd voor structurele oplossing van dit risico. Nieuw noodaggregaat is aangeschaft en getest in 1e en 2e kwartaal 2015.
		13.7 Wegvallen medewerkers op kwetsbare posities	<ul style="list-style-type: none"> - Afspraken taakoverdracht - formaliseren vervangingsmaatregelen - Interne controle/ VIC/ functiescheiding - Procesbeschrijvingen - Regionale samenwerking
		13.8 fouten	
		13.9 Toename loonkosten (Fuwa, premiestijging)	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks doorrekenen prijzen in tarieven leges. - Periodieke rapportage - Budgetbeheer - Mobiliteitsbeleid - Voordelen gezamenlijk inkopen.
		13.10 Stijging kosten door marktontwikkelingen	
		13.11 Langdurige uitval ziekte (door o.a. Agressie burgers, werkdruk)	<ul style="list-style-type: none"> - VCA certificering - Opleiding agressie en geweld - RIE
		13.12 Niet afdragen van belasting waar dat wel had moeten (Loonheffing, BTW)	Horizontaal toezicht
		13.13 Extra personeel door o.a. herindicaties in 2015	Opgevangen met reserves (o.a. reserve transities)
		13.14 Beëindiging huurcontracten gemeentehuis en niet opnieuw kunnen verhuren.	Contracten lopen nog enkele jaren. Continue contact met huurders.
Subtotaal operationele risico's (vast bedrag)			€ 500.000

Specificatie reserves in relatie tot de weerstandscapaciteit

(bedragen x € 1.000)

bedragen x € 1.000

Algemene Reserve	2017	2018	2019	2020	2021
Stand per 1 januari	7.819	8.988	5.275	4.877	4.877
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	1.169	-3.713	-398	0	0
Stand per 31 december	8.988	5.275	4.877	4.877	4.877
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	4.107	4.107	4.107	4.107	4.107
Nader te besteden	4.881	1.167	770	770	770

bedragen x € 1.000

Reserve Majeure Projecten	2017	2018	2019	2020	2021
Stand per 1 januari	2.338	2.976	313	1.287	1.303
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	637	-2.663	974	16	21
Stand per 31 december	2.976	313	1.287	1.303	1.324

bedragen x € 1.000

Reserve Bovenwijkse Voorzieningen	2017	2018	2019	2020	2021
Stand per 1 januari	1.042	0	0	0	0
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-1.042	0	0	0	0
Stand per 31 december	0	0	0	0	0

bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	2017	2018	2019	2020	2021
Stand per 1 januari	2.114	1.864	1.864	1.864	1.864
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	-250	0	0	0	0
Stand per 31 december	1.864	1.864	1.864	1.864	1.864
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Nader te besteden	542	542	542	542	542